

PREDLOG

ZAKON O KNJIGI

I. UVOD

1. OCENA STANJA IN RAZLOGI ZA SPREJEM PREDLOGA ZAKONA

V Sloveniji se z založništvom ukvarja 500 poslovnih subjektov, prevladujejo srednje velike in majhne založbe. V letu 2012 je izšlo 5685 knjig in brošur, od tega 883 knjig in brošur izvirnega leposlovja, med katerimi zvrstno prevladuje roman. Približno polovica izdanih leposlovnih del je izvirnih slovenskih del oziroma del slovenskih avtorjev. Javna agencija za knjigo Republike Slovenije je v obdobju 2009–2012 sofinancirala med 5 in 10 odstotki celotne knjižne produkcije. V Sloveniji deluje 58 splošnih knjižnic, v katere je včlanjen povprečno vsak četrti Slovenec. Član splošno knjižnico letno obišče približno dvajsetkrat in si izposodi povprečno 50 enot knjižničnega gradiva, od tega 12 knjig. Ocena je, da gospodinjstvo letno kupi v povprečju 1 do 2 knjige, to na člana gospodinjstva nanese okoli 20 €. Slovenci smo torej sorazmerno dobri bralci in slabši kupci knjig. Država financira nakup knjižnega gradiva splošnim knjižnicam, osrednje knjižnice v svoje knjižne zbirke vključujejo večino subvencioniranih knjig, druge knjižnice pa precej manjši delež. Večji del naklad subvencioniranih knjig odkupijo knjižnice, ki za odkupe namenijo okoli 7.000.000 € letno, to pa pomeni, da so slovenske knjižnice ključen kupec knjig. V slovenskih knjigarnah (deluje jih malo več kot 100) se proda le tretjina vseh prodanih knjig. Skupni obseg prometa panoge v letu 2012 znaša 81.000.000 € in se je v zadnjih 4 letih znižal za približno četrtno, od tega je prodaja knjig vredna okoli 60.000.000 €. Med prednosti slovenskega knjižnega trga lahko štejemo bogato in raznoliko produkcijo, visoko knjižnično izposajo ter sistematično državno pomoč področju knjige, ki podpira vse elemente knjižne verige. Temeljni problem področja ob specifičnosti majhnega trga je nižanje naklad knjig, njihova nizka prodaja, visoka povprečna prodajna cena in neurejena cenovna politika ter padec prodaje v knjigarnah.

Slovenski knjižni trg je zaradi jezikovne zamejenosti še posebej ranljiv, saj svojih prednosti, ki izhajajo iz majhnosti trga, ni znal izkoristiti sebi v prid, kot so to storili denimo na Finskem in na Islandiji. V zadnjih letih se obseg panoge zmanjšuje, zaradi slabe prodaje pa založbe vztrajno nižajo naklade subvencioniranih knjig. Večji del subvencioniranih del odkupijo knjižnice, knjigarne končnim kupcem prodajo relativno majhen prodajni delež. Kvalitetne knjige so slabše dostopne, zaradi nizkih naklad in slabe prodaje v knjigarnah je njihova cena relativno visoka, cenovna politika pa neurejena.

Poglavitni namen priprave novega Zakona o knjigi (v nadaljnjem besedilu: ZOK) je oblikovati normativni akt, ki bo na eni strani regulator in stabilizator slovenskega knjižnega trga, na drugi strani pa ne bo dušil komercialnih pobud in prodajnih inovacij udeležencev v knjižni verigi.

ZOK mora biti po svojem karakterju relativno splošen zakon (francoski model), ki ne predpisuje natančno vseh podrobnosti, ampak dopušča in spodbuja poslovne iniciative in konkurenčne prijeme na področju produkcije, prodajne storitve in kakovostne skrbi za kupca.

Odbor za pripravo Zakona o enotni ceni knjige pri GZS ZKZK je bil ustanovljen na 2. seji UO ZKZK dne 11. 9. 2012. UO ZKZK je s sklepom št. 5 ugotovil, da »je potrebno ponovno z vso resnostjo pristopiti k aktivnostim za pripravo in sprejem Zakona o enotni ceni knjige, ki je vitalnega

pomena za normalno delovanje zelo občutljivega slovenskega knjižnega trga v pogojih ekonomskih in tehnoloških sprememb«. Odbor se je na svoji 2. seji preimenoval v Odbor za pripravo zakona o knjigi.

Osnovno podlago ZOK predstavljajo sredi leta 2004 sprejeti Splošni pogoji delovanja slovenskega knjižnega trga (»Uzance«), ki padejo konec leta 2005 s spremembo 5. člena po pritožbi na Urad za varstvo konkurence » ... zaradi omejevanja svobodne gospodarske pobude in temeljnih konkurenčnih parametrov«. Osemnajst mesecev so Uzance delovale brez negativnih posebnosti.

ZOK mora prinesiti pozitivne posledice za vse člene knjižne verige. Avtorjem olajša ustvarjanje založniško bolj tveganih projektov zaradi manjšega vpliva bestsellerske kulture in mcdonaldizacije družbe. Založnikom omogoča dolgoročnejši produkcijski cikel, več raznovrstnih novih naslovov, ki jih omogoča »mešana kalkulacija«, kar vse povečuje konkurenčnost. Največje koristi prinaša knjigotržcem, saj prispeva k razvoju vseh knjigarn, ne le kot prodajnih, temveč tudi kot kulturnih prostorov. ZOK vzpostavlja podlage za razvoj mreže dobro založenih knjigarn z izboljšano prodajno storitvijo. Knjižnice lahko v celoti izvajajo svoje poslanstvo z raznolikostjo in pestrostjo knjižnih izdaj. Za bralce pa pomeni ZOK enakopravnost dostopa do knjižne produkcije na celotnem območju Republike Slovenije. Povprečno nižje cene knjig in višja bralna kultura torej predstavljata končna cilja.

Središčni poudarek zakona je določilo o enotni ceni knjige (ECK) kot tistem instrumentu, ki omogoča pestrost, kakovost in vitalnost knjižnega trga, s tem pa tudi dolgoročno stabilnost in ekonomsko učinkovitost. ECK onemogoča nelojalno konkurenco predvsem nakupovalnih centrov in tujih velikih spletnih trgovcev. Na ta način se v skladu s kulturno izjemo ščiti tudi interes slovenske kulture, ki ni v komercializaciji področja knjige, pač pa knjiga na ta način ostaja vsaj v določenem delu sredstvo razvoja in krepitev kvalitetne nacionalne kulturne produkcije in bralne kulture.

Enotna cena knjige meri na širok obseg knjižnih naslovov, ki so na voljo na širokem polju prodajnih točk. Vse od 19. stoletja so bile na trgih poznane fiksirane cene knjige, največkrat s trgovinskimi oziroma obrtnimi sporazumi. Zaradi že navedenih ugodnih učinkov tovrstne ureditve cenovnih politik v zvezi s knjigo v primerljivih državah podpirajo tako avtorji, kot tudi knjigotržci, založniki, knjižni klubi in knjižnice. Največje nasprotovanje tovrstnim posegom v tržna razmerja običajno zastopajo liberalnotržni ekonomisti, nekatere liberalnotržno usmerjene potrošniške organizacije, oboji predvsem zaradi teoretskega prepričanja v zakonitosti liberaliziranega trga, ki naj bi dolgoročno poskrbel za naravna ravnovesja, pri čemer pa popolnoma zanemarjajo kratkoročni in srednjeročni javni interes, še posebej glede na kulturno izjemo, ki je kot taka nastala prav zaradi obrambe javnega interesa na področju kulture v globaliziranem svetu. Do nasprotovanja tovrstnim tržnim posegom prihaja tudi s strani velikih trgovskih verig, ki bodisi prek nakupovalnih središč bodisi prek tranzitnih prodajnih točk, kot so različne popotniške trafike ali bencinske črpalke, tržijo knjigo kot vsako drugo blago, torej z izrabo ekonomije obsega. Na ta način, enako kot na področju prehranskih in drugih izdelkov široke potrošnje, poskušajo tudi na knjižnem trgu prek posebnih rabatov in široke prodajne mreže maksimizirati svoj dobiček. Vendar knjiga ni in ne sme postati (zgolj) blago široke potrošnje - kljub temu, da je cilj vsakega avtorja, založnika, knjigotržca in nenazadnje kulturne politike, da čimvečje število knjižnih naslovov najde pot do čimvečjega števila bralcev, pa nikakor ne sme biti pri doseganju tega cilja zapostavljena specifična narava knjige kot produkta kulturne industrije - to je njena implikacija na področju kulture. V ta namen mora tudi za področje knjige obveljati argument javnega interesa na področju kulture v odnosu do argumenta trga, kar še posebej velja za jezikovno tako zamejen trg, kot je slovenski trg knjige. Javnemu interesu na področju kulture je prav zaradi tega namenjena t.i. kulturna izjema, ki ob upoštevanju načela subsidiarnosti politik institucij EU posameznim državam članicam priznava pravico do oblikovanja politik in instrumentov za ohranitev lastne kulture in kulturne identitete z vsemi njenimi atributi.

Navedeno stališče, ki je ob podpori Evropskega parlamenta obveljalo v EU, za področje knjige oz. ožje, za področje določanja pravil o enotni ceni knjige, pomeni, da evropsko konkurenčno pravo neobhodno velja za čezmejno trgovanje (razen v primerih očitnih zlorab ali obidov zakonov, kot npr. fiktivni uvoz knjige, ki je dejansko namenjena prodaji zgolj na ciljnim trgu), oblasti posameznih držav članic pa lahko dovolijo enotno cenovno politiko za nacionalno knjižno

produkcijo.

Posledično tovrstne možnosti izkorišča večji del držav članic EU: trgovinski oziroma obrtni sporazumi to področje urejajo na Danskem, Madžarskem, Norveškem, v Luksemburgu in na Hrvaškem, medtem ko imajo področje zakonsko na primerljiv način kot v pričujočem zakonu urejeno v Avstriji, Franciji, Nemčiji, Grčiji, Italiji, na Portugalskem, v Španiji in na Nizozemskem.

Izkušnje kažejo, da je tovrsten pristop poleg tega, da poskrbi za zavarovanje pred nevarnostjo pretirane in prehitre komercializacije knjige in s tem pomembnega dela kulture in narodove identitete, pogosto tudi podlaga za vertikalno bolj usklajeno in optimizirano delovanje verige knjižne produkcije - promocije, raziskovanja in usposabljanja se deležniki verige knjižne produkcije lotevajo v sodelovanju, kar posledično privede do večje priljubljenosti knjižnih izdaj in branja na splošno. Na ta način lahko vlada in zakonodajalec ob kar najmanjši in premišljeni količini poseganja v svobodno gospodarsko pobudo prispevata k ohranitvi in razvoju pomembnega gradnika družbe znanja, ki je sama na sebi inherenten pogoj tudi za razvoj svobodne gospodarske pobude.

Omenjenemu argumentu je seveda mogoče nasprotovati iz izhodišča, da je pot do družbe znanja ravno prek kar najširše in najceneje dostopne knjige, vendar glede na izkušnje tovrstna liberalizacija trga privede do postopne komercializacije knjižnih naslovov in vsebin na račun kvalitetne, tržno manj zanimive vsebine, za kakršno založniki, prisiljeni v konkurenčen tržni nastop, niso zainteresirani. Glede na to, da se tega v času globalizacije narodov in trgov zavedajo tako velike in samozavestne ter vplivne nacije kot so Francija, Nizozemska in Nemčija, je to še toliko bolj pomembno za glede na obseg trga gledano manjše kulture, ki pa po svojih dosežkih ne zaostajajo za velikimi.

Vztrajati pri nasprotnih argumentih bi bilo povsem mogoče primerjati s stališčem, da je pot do družbe zdravja liberalizacija trga zdravil. Slednja pa so na voljo le v specializiranih prodajalnah, lekarnah, pa ne le zaradi obveznega nasveta farmacevtske ekipe, pač pa tudi zato, ker gre tudi v tem primeru za trg, kjer ekonomija obsega ne deluje zadovoljivo - precej lahko si je predstavljati, da velikim trgovskim verigam ne bi bilo v komercialnem interesu ponujati zdravil, ki so potrebna zgolj manjšemu številu ljudi. In družba znanja ni v sodobnem svetu potrebna nič manj kot družba zdravja.

V letu 2004 so bili, kot smo že navedli, s podobnim namenom v okviru Upravnega odbora GZS – Združenja za tisk in medije pri Gospodarski zbornici Slovenije sestavljeni Splošni pogoji delovanja slovenskega knjižnega trga (Uradni list RS št. 72/2004 in 108/2005), ki pa so bili na pobudo ene od manjših založb v okviru presoje Urada za varstvo konkurence v pomembnejših delih razveljavljeni. Ker je šlo v navedenem primeru za sporazum, ki je imel naravo omejevalnega sporazuma o urejanju trga, te vrste sporazumov pa konkurenčna zakonodaja prepoveduje per se, Urad v tem primeru niti ni mogel ravnati drugače. Tudi sicer izkušnje kažejo, da je za ureditev tega področja potrebno, v kolikor se z določbami trgovinskih sporazumov ne strinjajo vsi deležniki na trgu, da pristopi k urejanju področja država in prek zakonodajnih instrumentov poskrbi za zaščito javnega interesa na področju kulture. Taka je izkušnja tudi v nekaterih prej navedenih državah članicah EU, ki imajo na tem področju v veljavi zakone s primerljivo vsebino.

ECK velja le za prodajo končnim kupcem (B2C) z zakonsko določenimi izjemami, med katere spadajo tudi knjižnice, prodaja pravnim osebam (B2B) pa se ureja na podlagi posamičnih medsebojnih kupoprodajnih dogovorov. Velja tudi za učbenike, razen v primeru prodaje B2B. ECK naj bi veljala 12 mesecev od izida, v maloprodaji pa mora biti oblikovana cena, ki je v razponu med 90% in 100% ECK, ki jo določi edino in samo založnik ali uvoznik.

ECK velja tako za knjige izdane v tiskani, kot tudi zvočni ali elektronski obliki, pri čemer ceni seveda nista nujno enako visoki.

2. CILJI, NAČELA IN POGLAVITNE REŠITVE PREDLOGA ZAKONA

2.1 Cilji

Osnovni cilj zakona je zaščita javnega interesa slovenske kulture, ki ni v komercializaciji področja knjige, pač pa knjiga na ta način ostaja vsaj v določenem delu sredstvo razvoja in krepitev kvalitete in raznovrstne nacionalne kulturne produkcije in višje bralne kulture. Središčni poudarek zakona je, kot smo že navedli, določilo o enotni ceni knjige kot tistem instrumentu, ki omogoča pestrost, kakovost in vitalnost knjižnega trga, s tem pa tudi dolgoročno stabilnost in ekonomsko učinkovitost. ECK onemogoča nelojalno konkurenco predvsem nakupovalnih centrov in tujih velikih spletnih trgovcev. Avtorjem olajša ustvarjanje bolj založniško tveganih projektov zaradi manjšega vpliva bestsellerske kulture in mcdonaldizacije družbe. Založnikom omogoča dolgoročnejši produkcijski cikel, več raznovrstnih novih naslovov, ki jih omogoča »mešana kalkulacija«, kar vse povečuje konkurenčnost. Največje koristi prinaša knjigotržcem, saj prispeva k razvoju vseh knjigarn, ne le kot prodajnih, temveč tudi kot kulturnih prostorov. ZOK vzpostavlja podlage za razvoj mreže dobro založenih knjigarn z izboljšano prodajno storitvijo, kar je dolgoletni in kronični šibki člen slovenske knjižne produkcije, kakor izhaja iz uvodno navedenih podatkov. Knjižnice lahko v celoti izvajajo svoje poslanstvo z raznolikostjo in pestrostjo knjižnih izdaj. Za bralce pa pomeni ZOK enakopravnost in povprečno nižje cene knjig.

2.2 Načela

Zakon sledi naslednjim načelom:

- načelo zaščite slovenske knjige kot javne dobrine posebnega kulturnega pomena za razvoj posameznika, družbe in države,
- načelo maksimalne in enakopravne dostopnosti slovenske knjige za vse končne kupce na celotnem območju Republike Slovenije,
- načelo enakosti kupcev knjig, tako da bodo v obdobju, ki ga predpisuje zakon, lahko kupili določen knjižni naslov po enaki ceni ne glede na način in kraj nakupa,
- načelo prirejenosti interesov vseh deležnikov v knjižni verigi, tako da so avtorji, založniki, knjigotržci, knjižnice in končni kupci v optimalnih medsebojnih razmerjih.

2.3 Poglavitne rešitve

Poglavitna rešitev v okviru predlaganega zakona je določilo o enotni ceni knjige (ECK). ECK onemogoča nelojalno konkurenco predvsem nakupovalnih centrov in tujih velikih spletnih trgovcev. Enotna cena knjige meri na širok obseg knjižnih naslovov, ki so na voljo na širokem polju prodajnih točk.

Določba zakona v zvezi z ECK velja za vse pravne osebe in samostojne podjetnike posameznike ter posameznike, ki samostojno opravljajo dejavnost trženja knjig.

Založnik je dolžan pred dnevom začetka prodaje določiti knjigi enotno ceno in jo označiti po določbah zakona, ki ureja obvezni izvod publikacij, ter s tem v obliki prijave seznaniti Javno agencijo za knjigo Republike Slovenije. Prijavi je dolžan priložiti tudi podatke o avtorju, naslovu, založbi, nakladi, določeni enotni ceni in dnevu začetka prodaje. Enotna cena knjige, ki jo določi založnik, velja najmanj 12 mesecev od začetka prodaje. Založnik sme določiti različno ceno za posamezen naslov samo v primeru, da je to objektivno upravičeno zaradi vezave, časa izdaje ali obveznosti kupca do članstva v knjižnem klubu.

Založnik lahko v času trajanja enotne cene knjige za vse kupce, pod enakimi pogoji ter sočasno na celotnem ozemlju Slovenije, določi popuste v naslednjih primerih:

- za naročilo cele zbirke ali serije, v kateri je naslov izšel,

- za naročilo in plačilo pred izidom v prednaročilu,
- za člane knjižnih klubov.

Prav tako določilo o ECK ne velja pri prodaji:

- uvoženih knjig v tujem jeziku, razen potrjenih šolskih učbenikov,
- avtorjem za lastno uporabo in izvajalcem javnega interesa v knjižnični dejavnosti, kakor so opredeljeni z zakonom, ki ureja področje knjižničarstva,
- nadomestnih izvodov, če so bile knjige uničene ali imajo kakšno drugo napako,
- na knjižnih sejmih, kjer lahko založnik ponudi poseben, do deset (10) odstotni sejmski popust,
- na predstavitvenih dogodkih določene knjige, kjer lahko založnik ali knjigotržec v dogovoru z založnikom, ponudi do deset (10) odstotni popust, ki je vezan na predstavljeno knjigo ter na dan in lokacijo dogodka,
- knjig, pri katerih se proda v štirih mesecih od dneva začetka prodaje manj kot tretjina naklade. V tem primeru morajo založniki predlagano spremembo cene v obliki prijave sporočiti Javni agenciji za knjigo Republike Slovenije. Prijava vključuje podatke o številu prodanih izvodov in novo določeno ceno, ki velja za vse kupce, pod enakimi pogoji ter sočasno na celotnem ozemlju Slovenije od dneva, ko njeno upravičenost z ugotovitvenim sklepom potrdi Javna agencija za knjigo Republike Slovenije.

3. OCENA FINANČNIH POSLEDIC PREDLOGA ZAKONA ZA DRŽAVNI PRORAČUN IN DRUGA JAVNA FINANČNA SREDSTVA

Zakon ne prinaša posledic za proračun Republike Slovenije ali njene lokalne samoupravne skupnosti.

4. PRIKAZ UREDITVE V DRUGIH PRAVNIH SISTEMIH IN PRILAGOJENOSTI PREDLAGANE UREDITVE PRAVU EVROPSKE UNIJE

NEMČIJA

V okviru nemške pravne ureditve zadevno področje ureja Zakon o obvezni ceni knjig (Buchpreisbindungsgesetz – BuchPrG) iz leta 2006.

Namen zakona je zaščita kulturne dobrine knjige. Z obvezno ceno za prodajo končnemu kupcu je zagotovljena ohranitev široke knjižne ponudbe. Obenem zakon zagotavlja, da je ta ponudba na voljo široki javnosti, s tem da spodbuja obstoj velikega števila prodajnih mest.

Knjige v smislu navedenega zakona so tudi: notni zapisi, kartografski izdelki, izdelki, ki reproducirajo ali nadomeščajo knjige, notne zapise ali kartografske zapise in so ob presoji vseh relevantnih okoliščin pretežno založniške oziroma knjigotrške narave, kot tudi kombinirani izdelki, pri katerih so zgornji izdelki poglavitna sestavina.

Knjige v tujih jezikih so predmet navedenega zakona samo takrat, kadar so namenjene pretežno

prodaji v Nemčiji.

Končni kupec v smislu nemškega zakona je tisti, ki nabavi knjige za druge namene, kot je nadaljnja prodaja.

Obvezna cena po določbah nemškega zakona ne velja za prodajo čez mejo znotraj evropskega gospodarskega prostora, obvezno ceno pa je treba uporabiti pri prodaji čez mejo znotraj evropskega gospodarskega prostora, kadar objektivne okoliščine pokažejo, da so knjige predmet izvoza zgolj z namenom ponovnega uvoza, da bi se zaobšel zakon. Kdor zalaga ali uvaža knjige, je obvezan po določbah nemškega zakona za vsako knjižno izdajo, namenjeno prodaji končnemu kupcu, postaviti ceno z davkom na dodano vrednost (končno ceno) in jo ustrezno objaviti. Enako velja za njene spremembe. Obdobje veljavnosti obvezne cene je 18 mesecev z možnostjo skrajšanja pri knjigah, ki so ponatisnjene znotraj tega obdobja, in pri knjigah, katerih vsebina je povezana z določenim datumom ali dogodkom.

Založniki in uvozniki lahko določijo naslednje končne cene: cene za serije, cene za večje količine, prednaročniške cene, posebne cene za ustanove, ki so pogodbeno udeležene pri nastanku posamičnih založniških projektov, in to s prispevkom, brez katerega projekt ne bi bil realiziran, posebne cene za naročnike časopisov ali revij, ki prejmejo knjigo, ki jo je ustvarilo ali izdalo uredništvo časopisa ali revije in dodatek na obročno odplačevanje. Založbe morajo pri določitvi prodajne cene in drugih prodajnih pogojev za trgovce upoštevati prispevek manjših knjigarn k pokritosti preskrbe s knjigami kot tudi njihovo knjigotrško delo. Založbe ne smejo ponujati netipičnim prodajnim mestom knjig po cenah, nižjih, kot so za knjigarne, ali jih obravnavati pod ugodnejšimi pogoji. Založbe tudi ne smejo postavljati distributerjem višjih cen ali jih obravnavati pod slabšimi pogoji kot končne prodajalce, ki jih oskrbujejo neposredno. Izjeme po določbah nemškega zakona so pri prodaji knjig za osebno uporabo založnikom ali uvoznikom knjig, knjigarnam oziroma knjigarjem in drugim zaposlenim ter stalnim sodelavcem, za osebno uporabo avtorjem samostojnih izdaj založbe, učiteljem za preverjanje uporabnosti pri pouku, izvodov, ki so poškodovani ali imajo kake druge pomanjkljivosti in so vidno označeni kot taki, prodaje v okviru časovno omejene do tridesetdnevne razprodaje zalog ob zaprtju knjigarne, v kolikor so knjige iz običajne zaloge podjetja, ki se zapira, in so v ustreznem roku pred tem ponudili, da jih vrnejo dobaviteljem.

Pri prodaji knjig lahko dobijo znanstvene (strokovne) knjižnice, namenjene uporabi znanstvenih delavcev določene stroke do 5 odstotkov popusta, široki javnosti dostopne javne knjižnice, deželne/državne knjižnice in šolske knjižnice ter knjižnice verskih ustanov in vojaške knjižnice zvezne vojske in mejnih enot pa do 10 odstotkov popusta. Pri paketnih naročilih knjig za šolski pouk, ki tako preidejo v last javnega sektorja, pooblaščenih ali splošnoizobraževalnih zasebnih šol s koncesijo, lahko prodajalec nudi popuste po predpisanih kriterijih, vezanih na količino, do 15 odstotkov.

Zakon določa tudi izjeme za končnega prodajalca. Ta lahko odšteje produkte neznatne vrednosti ali produkte, katerih vrednost je z ozirom na vrednost kupljene knjige nepomembno majhna, odšteje manjše stroške, ki so nastali končnemu kupcu z obiskom prodajnega mesta, prevzame nase stroške pošiljanja ali posebne nabavne stroške ali opravi druge, področju lastne storitve.

FRANCIJA

Zadevno področje na območju Francije ureja Zakon o ceni knjige (št. 81-766, z dne 10. avgusta 1981, konsolidirana različica iz 1. januarja 2008).

Navedeni zakon določa, da je vsaka pravna ali fizična oseba, ki izdaja ali uvaža knjige, obvezana javnosti za te knjige določiti ceno. Cena velja najmanj devet mesecev od začetka prodaje.

Vsak trgovec v maloprodaji mora brezplačno nuditi storitev naročanja posameznih primerkov knjig. Prodajalec lahko prodajni ceni izjemoma doda še stroške ali povračilo stroškov, ki nastanejo na podlagi kupčevega naročila, s katerimi pa je ta vnaprej seznanjen in se z njimi strinja. Trgovci v maloprodaji morajo oblikovati efektivno prodajno ceno med 95 % in 100 % fiksne prodajne cene,

ki jo je določil založnik ali uvoznik.

V primeru, ko gre za uvoz knjig, izdanih v Franciji, mora uvoznik knjig določiti fiksno prodajno ceno, ki ni manjša (je vsaj enaka) od tiste, ki jo je določil založnik.

Določila iz prejšnjega odstavka ne veljajo za uvožene knjige, ki prihajajo iz držav članic Evropske gospodarske skupnosti ali kake druge države evropskega gospodarskega prostora, razen v primeru, ko obstajajo objektivni razlogi, predvsem v smislu odsotnosti učinkovitega trženja v določeni državi, kar posledično onemogoča javnosti, da ima na voljo knjige.

Višina efektivne prodajne cene knjig je lahko med 91 % in 100 % prodajne cene, če so kupci naslednji: država, lokalne skupnosti, izobraževalne, strokovne in raziskovalne ustanove, sindikati ali sveti delavcev, vendar samo za lastno uporabo, ki izključuje nadaljnjo prodajo, enako velja za bogatitev zbirk v knjižnicah, ki so odprte za javnost in jih vodijo pravne osebe. Del efektivne cene vključuje tudi delež za knjižnično izposojnino. Efektivna prodajna cena učbenikov se lahko svobodno določa, v primeru, ko je kupec knjig združenje ali ustanova, ki želi svojim članom olajšati pridobitev učbenika, država, lokalna skupnost ali izobraževalna ustanova, ko kupuje knjige za lastno uporabo in je nadaljnja prodaja izključena.

Trgovci v maloprodaji lahko prodajajo knjige, ki so bile izdane ali uvožene pred več kot dvema letoma in so bile dobavljene pred več kot šestimi meseci po nižji ceni od javne prodajne cene.

Zunaj prodajnih mest je prepovedano vsakršno oglaševanje knjig po nižjih cenah od prodajnih cen.

V primeru kršitve določil tega zakona, se s strani konkurence, združenja za varstvo potrošnikov, združenja založnikov ali knjigotržcev ali s strani avtorjev ali organizacij, ki zastopajo avtorske pravice, lahko sprožijo bodisi opustitvene ali odškodninske tožbe.

NIZOZEMSKA

Ureditev enotno določene cene knjige velja od leta 2005. Obvezna enotna cena je določena za vse knjige v nizozemskem jeziku, razen izobraževalnih edicij. Enotna cena je določena s strani založnika za obdobje enega leta, pod določenimi pogoji so spremembe cene možne po šestih mesecih. Posebna cena je lahko določena v primeru knjižnih klubov.

Knjižni klub je opredeljen kot klub, ki deluje na nacionalnem območju, obvezuje člane k nakupu edicij vsaj štirikrat letno, pri čemer lahko vključuje zgolj edicije, ki so bile izdane najmanj štiri mesece pred tem, ponuja pa lahko največ 20 do 40 odstotkov popusta pri nakupu.

Dotatne izjeme, ki jih določa zakon na Nizozemskem so t. i. akcijske cene, ki so lahko določene za največ tri mesece, prav tako pa je mogoče določiti posebno ceno tudi za serijske izdaje. Popusti so možni pri prodaji večjih količin (od 10 za isti naslov), pri prodaji knjižnicam, kadar je ta izvedena centralno, prek nacionalnega knjižničnega sistema, možno pa je določiti tudi popust do pet odstotkov za obvezno študijsko literaturo. Posebnost zakona je tudi višina predvidene sankcije za kršitve, ki znaša vse do 90.000 €.

6. DRUGE POSLEDICE, KI JIH BO IMEL SPREJEM ZAKONA

6.1 Administrativne in druge posledice

a) v postopkih oziroma poslovanju javne uprave ali pravosodnih organov:

Založnik je dolžan po določbi predlaganega zakona pred dnevom začetka prodaje določiti knjigi enotno ceno in jo označiti po določbah zakona, ki ureja obvezni izvod publikacij, ter s tem v obliki prijave seznaniti Javno agencijo za knjigo Republike Slovenije. Prijavi je dolžan priložiti tudi podatke o avtorju, naslovu, založbi, nakladi, določeni enotni ceni in dnevu začetka prodaje. Določba je neobhodno potrebna predvsem zaradi zagotavljanja možnosti učinkovitega nadzora nad izvajanjem zakonskih določb s strani pristojnega inšpektorata, pa tudi za bolj informirano in strateško delovanje Javne agencije za knjigo Republike Slovenije. Novi kadri za doseganje namena zakona niso potrebni.

b) pri obveznostih strank do javne uprave ali pravosodnih organov:

Založnik je dolžan po določbi predlaganega zakona pred dnevom začetka prodaje določiti knjigi enotno ceno in jo označiti po določbah zakona, ki ureja obvezni izvod publikacij, ter s tem v obliki prijave seznaniti Javno agencijo za knjigo Republike Slovenije. Prijavi je dolžan priložiti tudi podatke o avtorju, naslovu, založbi in dnevu začetka prodaje. Določba je neobhodno potrebna predvsem zaradi zagotavljanja možnosti učinkovitega nadzora nad izvajanjem zakonskih določb s strani pristojnega inšpektorata, pa tudi za bolj informirano in strateško delovanje Javne agencije za knjigo Republike Slovenije.

6.2 Presoja posledic na okolje, ki vključuje tudi prostorske in varstvene vidike

Predlog zakona ne povzroča sprememb vpliva na okolje.

6.3 Presoja posledic na gospodarstvo

Določba zakona v zvezi z ECK velja za vse pravne osebe in samostojne podjetnike posameznike ter posameznike, ki samostojno opravljajo dejavnost, ki se ukvarjajo s trženjem knjig.

Založnik je dolžan pred dnevom začetka prodaje določiti knjigi enotno ceno in jo označiti po določbah zakona, ki ureja obvezni izvod publikacij, ter s tem v obliki prijave seznaniti Javno agencijo za knjigo Republike Slovenije. Prijavi je dolžan priložiti tudi podatke o avtorju, naslovu, založbi in dnevu začetka prodaje. Enotna cena knjige, ki jo določi založnik, velja najmanj 12 mesecev od začetka prodaje. Založnik sme določiti različno ceno za posamezen naslov samo v primeru, da je to objektivno upravičeno zaradi vezave, časa izdaje ali obveznosti kupca do članstva v knjižnem klubu.

Založnik lahko v času trajanja enotne cene knjige za vse kupce, pod enakimi pogoji ter sočasno na celotnem ozemlju Slovenije, določi popuste v naslednjih primerih:

- za naročilo cele zbirke ali serije, v kateri je naslov izšel,
- za naročilo in plačilo pred izidom v prednaročilu,
- za člane knjižnih klubov.

Prav tako določilo o ECK ne velja pri prodaji:

- uvoženih knjig v tujem jeziku, razen potrjenih šolskih učbenikov,

- avtorjem za lastno uporabo in izvajalcem javnega interesa v knjižnični dejavnosti, kakor so opredeljeni z zakonom, ki ureja področje knjižničarstva,
- nadomestnih izvodov, če so bile knjige uničene ali imajo kakšno drugo napako,
- na knjižnih sejnih, kjer lahko založnik ponudi poseben, do deset (10) odstotni sejmski popust,
- na predstavitvenih dogodkih določene knjige, kjer lahko založnik ali knjigotržec v dogovoru z založnikom, ponudi do deset (10) odstotni popust, ki je vezan na predstavljeno knjigo ter na dan in lokacijo dogodka,
- knjig, pri katerih se proda v štirih mesecih od dneva začetka prodaje manj kot tretjina naklade. V tem primeru morajo založniki predlagano spremembo cene v obliki prijave sporočiti Javni agenciji za knjigo Republike Slovenije. Prijava vključuje podatke o številu prodanih izvodov in novo določeno ceno, ki velja za vse kupce, pod enakimi pogoji ter sočasno na celotnem ozemlju Slovenije od dneva, ko njeno upravičenost z ugotovitvenim sklepom potrdi Javna agencija za knjigo Republike Slovenije.

Navedene določbe veljajo nediskriminatorno za vse omenjene deležnike na knjižnem trgu, zato na konkurenčnost ne vplivajo. Do sprememb v odnosu do sedanjega stanja lahko pride le pri spremembi strukture prodajnih poti, kar pa je ukrep v smeri zagotavljanja javnega interesa na področju kulture, kakor izhaja iz predhodne obrazložitve. Ekonomske karakteristike knjige namreč izhajajo predvsem iz njene stroškovne strukture, za katero je značilen visok delež fiksnih stroškov in nizki variabilni stroški.

6.4 Presoja posledic na socialnem področju

Predlog zakona ne povzroča sprememb na socialnem področju.

6.5 Presoja posledic na dokumente razvojnega načrtovanja

Predlog zakona ne povzroča sprememb v okviru dokumentov razvojnega načrtovanja.

6.7 Druge pomembne okoliščine v zvezi z vprašanji, ki jih ureja predlog zakona

/

II. BESEDILO ČLENOV

1. člen

(vsebina zakona)

Ta zakon ureja delovanje knjižnega trga in preprečevanje nelojalne konkurence pri prometu s knjigo. S tem zakonom se zagotavljajo enotni osnovni tržni pogoji za dostopnost široke ponudbe založniških izdelkov končnim kupcem, v obdobju, ki ga predpisuje zakon.

2. člen

(pomen izrazov)

Posamezni izrazi imajo po tem zakonu naslednji pomen:

- knjiga je nabor izdanih vsebin, npr. besedilnih sporočil, ilustracij, fotografij ali drugačnih informacij pod enim naslovom, katerega namen je distribucija kulturnih, strokovnih, poučnih in zabavnih vsebin. Njena bistvena lastnost je, da ni periodična publikacija, čeprav je njena vsebina večkrat reproducirana in namenjena splošni publiki. Knjiga v smislu tega zakona je vsaka publikacija ne glede na njeno obliko, ki pridobi Mednarodno standardno knjižno številko (ISBN; v Sloveniji jo določa Slovenska agencija za ISBN, ki deluje v okviru Narodne in univerzitetne knjižnice v Ljubljani), ima ceno in je namenjena prodaji;
- založniki so proizvajalci oz. izdajatelji po določbah zakona, ki ureja obvezni izvod publikacij;
- knjigotržci oz. prodajalci so pravne osebe zasebnega in javnega prava, samostojni podjetniki posamezniki in posamezniki, ki samostojno opravljajo dejavnost, ki se ukvarjajo s prodajo knjig v katerikoli obliki (založbe, društva, javni in zasebni zavodi, uvozniki, knjigarne, trgovine, prodajni kioski, prodajni centri, ki so specializirani ali nespecializirani za prodajo knjig, spletne knjigarne in prodajalci, knjižni klubi, telefonski studii, antikvariat, samozaložniki, akviziterji in druga prodajna mesta knjige);
- končni kupci po določbah tega zakona so fizične osebe in pravne osebe, ki nakup opravljajo za lastne potrebe in brez namena nadaljnje prodaje;
- enotna cena je enotna maloprodajna cena (prodajna cena z davkom na dodano vrednost);
- knjižni klub je s strani založnika ali knjigotržca oblikovan nabor kupcev, ki so v zameno za članske ugodnosti dolžni izvajati nakupe knjig v določenem obsegu in/ali časovni dinamiki. Za knjižni klub po določbah tega zakona štejejo knjižni klubi, ki kot pogoj predpisujejo vsaj štiri (4) nakupe letno in ki ponujajo knjige, izdane pred najmanj štirimi meseci;
- knjižni sejem je glede na trajanje in program zaključena prireditev, na kateri sodeluje najmanj

pet (5) založnikov. Knjižni sejem lahko traja največ trideset (30) zaporednih dni.

3. člen

(načela zakona)

Temeljna načela, ki jih zasleduje ta zakon, so:

- načelo zaščite slovenske knjige kot javne dobrine posebnega kulturnega pomena za razvoj posameznika, družbe in države,
- načelo maksimalne in enakopravne dostopnosti slovenske knjige za vse končne kupce na celotnem območju Republike Slovenije,
- načelo enakosti kupcev knjig, tako da bodo v obdobju, ki ga predpisuje zakon, lahko kupili določen knjižni naslov po enaki ceni ne glede na način in kraj nakupa,
- načelo prirejenosti interesov vseh deležnikov v knjižni verigi, tako da so avtorji, založniki, knjigotržci, knjižnice in končni kupci v optimalnih medsebojnih razmerjih.

4. člen

(zavezanci)

Ta zakon velja za vse pravne osebe in samostojne podjetnike posameznike ter posameznike, ki samostojno opravljajo dejavnost, ki se ukvarjajo s trženjem knjig.

Založnik se pri nadaljnji prodaji lahko dogovori o rabatih. Pri prodaji končnim kupcem pa mora opredeliti popuste v skladu z določbami tega zakona.

5. člen

(enotna cena)

(1) Založnik je dolžan pred dnevom začetka prodaje določiti knjigi enotno ceno in jo označiti po določbah zakona, ki ureja obvezni izvod publikacij, ter s tem v obliki prijave seznaniti Javno agencijo za knjigo Republike Slovenije. Prijava vključuje podatke o avtorju, naslovu, založbi, nakladi, določeni enotni ceni in dnevu začetka prodaje.

(2) Enotna cena knjige, ki jo določi založnik, velja najmanj 12 mesecev od začetka prodaje.

(3) Založnik sme določiti različno ceno za posamezen naslov samo v primeru, da je to objektivno upravičeno zaradi vezave, časa izdaje ali obveznosti kupca do članstva v knjižnem klubu.

6. člen

(popusti)

Založnik lahko v času trajanja enotne cene knjige za vse kupce, pod enakimi pogoji ter sočasno na celotnem ozemlju Slovenije, določi popuste v naslednjih primerih:

- za naročilo cele zbirke ali serije, v kateri je naslov izšel,
- za naročilo in plačilo pred izidom v prednaročilu,
- za člane knjižnih klubov.

7. člen

(izjeme)

Prvi odstavek 4. člena tega zakona ne velja pri prodaji:

- uvoženih knjig v tujem jeziku, razen potrjenih šolskih učbenikov,
- avtorjem za lastno uporabo in izvajalcem javnega interesa v knjižnični dejavnosti, kakor so opredeljeni z zakonom, ki ureja področje knjižničarstva,
- nadomestnih izvodov, če so bile knjige uničene ali imajo kakšno drugo napako,
- na knjižnih sejnih, kjer lahko založnik ponudi poseben, do deset (10) odstotni sejmski popust,
- na predstavitvenih dogodkih določene knjige, kjer lahko založnik ali knjigotržec v dogovoru z založnikom, ponudi do deset (10) odstotni popust, ki je vezan na predstavljeno knjigo ter na dan in lokacijo dogodka,
- knjig, pri katerih se proda v štirih mesecih od dneva začetka prodaje manj kot tretjina naklade. V tem primeru morajo založniki predlagano spremembo cene v obliki prijave sporočiti Javni agenciji za knjigo Republike Slovenije. Prijava vključuje podatke o številu prodanih izvodov in novo določeno ceno, ki velja za vse kupce, pod enakimi pogoji ter sočasno na celotnem ozemlju Slovenije od dneva, ko njeno upravičenost z ugotovitvenim sklepom potrdi Javna agencija za knjigo Republike Slovenije.

8. člen

(nadzor nad izvajanjem)

Nadzor nad izvajanjem tega zakona opravlja inšpektor, pristojen za trg.

9. člen

(posebni inšpekcijski ukrepi)

(1) Če pristojni inšpektor ugotovi, da se posamezna knjiga pojavlja na trgu brez upoštevanja določb 4., 5., 6. ali 7. člena tega zakona, lahko z odredbo ustavi distribucijo in prodajo te knjige, dokler zavezanec njene prodaje ne uskladi z navedenimi določbami.

(2) Če pravna oseba ali samostojni podjetnik posameznik ali posameznik, ki samostojno opravlja dejavnost, na zahtevo pristojnega inšpektorja ne odstrani knjige ali drugega javnosti dostopnega besedila ali gradiva, ki ni skladno z določbami tega zakona, lahko tako odstranitev po inšpektorjevem naročilu takoj opravijo pristojni organi, stroški odstranitve pa bremenijo kršitelja.

(3) Pritožba zoper odločitev inšpektorja iz prvega in drugega odstavka tega člena ne zadrži njihove izvršitve.

KAZENSKE DOLOČBE

10. člen

(globe)

(1) Z globo od 1.000 do 4.000 evrov se kaznuje za prekršek pravna oseba, samostojni podjetnik posameznik ali posameznik, ki samostojno opravlja dejavnost, za vsako posamezno knjigo, v zvezi s katero ne upošteva določb 4., 5., 6. ali 7. člena tega zakona.

(2) Z globo od 100 do 1.000 evrov se za prekršek iz prejšnjega odstavka kaznuje odgovorna oseba pravne osebe ali samostojnega podjetnika posameznika.

PREHODNE IN KONČNE DOLOČBE

11. člen

Z dnem uveljavitve tega zakona prenehajo veljati Splošni pogoji delovanja slovenskega knjižnega

trga (Uradni list RS, št. 72/04 in 108/2005).

12. člen

Založniki in knjigotržci so dolžni svoje poslovanje uskladiti z določbami tega zakona v roku šestih (6) mesecev od dneva objave zakona v Uradnem listu RS.

13. člen

Ta zakon začne veljati trideseti dan po objavi v Uradnem listu RS.

III. OBRAZLOŽITEV

K 1. členu:

S prvim členom se določi predmet zakonskega urejanja. S tem zakonom se zagotavljajo enotni osnovni tržni pogoji za dostopnost široke ponudbe založniških izdelkov končnim kupcem, v obdobju, ki ga predpisuje zakon.

K 2. členu:

Drugi člen določa pomen izrazov za potrebe tega zakona.

K 3. členu:

Člen opredeljuje temeljna načela, ki jih zasleduje ta zakon, ki so naslednja: načelo zaščite slovenske knjige kot javne dobrine posebnega kulturnega pomena, načelo maksimalne in enakopravne dostopnosti slovenske knjige za vse končne kupce na celotnem območju Republike Slovenije, načelo enakosti kupcev knjig in načelo prirejenosti interesov vseh deležnikov v knjižni verigi.

K 4. členu:

Četrty člen opredeljuje zavezance po tem zakonu. Zakon velja za vse pravne osebe in samostojne podjetnike posameznike ter posameznike, ki samostojno opravljajo dejavnost, ki se ukvarjajo s trženjem knjig. Založnik se pri nadaljnji prodaji lahko dogovori o rabatih, pri prodaji končnim kupcem pa mora opredeliti popuste v skladu z določbami tega zakona. Navedeno pomeni, da zakon v delu, v katerem opredeljuje obveznost enotne cene, velja za prodajo končnim kupcem, ne pa tudi za nadaljnjo prodajo.

K 5. členu:

Navedeni člen opredeljuje obvezno enotno ceno, način njenega določanja in čas njene veljavnosti. Založnik je dolžan pred dnevom začetka prodaje določiti knjigi enotno ceno in jo označiti po določbah zakona, ki ureja obvezni izvod publikacij, ter s tem v obliki prijave seznaniti Javno agencijo za knjigo Republike Slovenije. Prijava vključuje podatke o avtorju, naslovu, založbi, nakladi in dnevu začetka prodaje. Gre za evidenco, na osnovi katere bo možno tudi nadzirati izvajanje zakona v praksi. Enotna cena knjige, ki jo določi založnik, velja najmanj 12 mesecev od

začetka prodaje.

K 6. členu:

Šesti člen opredeljuje pravne podlage za možnosti določanja posebnih popustov, ki so v okviru besedila členov tudi taksativno naštet:

Založnik lahko v času trajanja enotne cene knjige za vse kupce, pod enakimi pogoji ter sočasno na celotnem ozemlju Slovenije, določi popuste v naslednjih primerih:

- za naročilo cele zbirke ali serije, v kateri je naslov izšel,
- za naročilo in plačilo pred izidom v prednaročilu,
- za člane knjižnih klubov.

K 7. členu:

Navedeni člen taksativno našteva izjeme, pri katerih določba zakona v zvezi z obveznostjo prodaje po enotni ceni knjige ne velja:

- prodaja uvoženih knjig v tujem jeziku, razen potrjenih šolskih učbenikov,
- prodaja avtorjem za lastno uporabo in izvajalcem javnega interesa v knjižnični dejavnosti, kakor so opredeljeni z zakonom, ki ureja področje knjižničarstva,
- prodaja nadomestnih izvodov, če so bile knjige uničene ali imajo kakšno drugo napako,
- prodaja na knjižnih sejnih, kjer lahko založnik ponudi poseben, do deset (10) odstotni sejmski popust,
- prodaja na predstavitvenih dogodkih določene knjige, kjer lahko založnik ali knjigotržec v dogovoru z založnikom, ponudi do deset (10) odstotni popust, ki je vezan na predstavljeno knjigo ter na dan in lokacijo dogodka.

K 8. členu:

Besedilo člena določa inšpektorat, ki je pristojen za nadzor nad izvajanjem določb tega zakona, to je inšpektorat, pristojen za trg.

K 9. in 10. členu:

Določbi opredeljujeta posebne inšpekcijske ukrepe ter globe za prekrške v zvezi s kršitvami tega zakona.

K 11., 12. in 13. členu:

Gre za določbe, ki opredeljujejo veljavnost in uporabo tega zakona.